Johanna Selkee

Eduskunnan sivistysvaliokunta

U 61/2025 vp

# Kirjallinen lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta.

AgoraEU-ehdotus on osa komission 16.7.2025 antamaa ehdotusta EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028–2034.

Ehdotettu AgoraEU-ohjelma olisi uusi nykyisiä tukiohjelmia kokoava ohjelmakokonaisuus. Siihen sisältyisi tuki kulttuurille, audiovisuaaliselle alalle, uutismedialle sekä kansalaisyhteiskunnalle. Ohjelmakokonaisuuteen yhdistettäisiin täten nykyinen Luova Eurooppa -ohjelma (2021–2027, (EU) 2021/818) ja Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot (CERV) -ohjelma (2021–2027, (EU) 2021/692).

AgoraEU-ohjelmaehdotuksella ei ole suoraa vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön.

AgoraEU-ehdotus tukisi valtioneuvoston kirjelmän mukaan unionin media-alan sääntelyn ja Kulttuurikompassin tavoitteita, joilla vahvistetaan näiden alojen kilpailukykyä sekä yhteiskunnallista vaikuttavuutta. CERV+-ohjelman kautta tuettaisiin jatkossakin EU:n arvojen ja perusoikeuksien suojelua ja vahvistamista sekä unionin tasa-arvon strategisia tavoitteita. CERV+-linkittyisi myös eurooppalaiseen Demokratian kilpi -aloitteeseen sekä EU:n kansalaisyhteiskuntastrategiaan.

Kuntaliitto tunnistaa AgoraEU:lle asetettujen odotusten ja tavoitteiden ajankohtaisuuden ja tärkeyden. Tavoitteet ja niihin liittyvät toimet ovat sellaisia, joissa Unionin toiminta tuo kansalliseen tekemiseen suurempaa lisäarvoa ja voi parhaimmillaan vahvistaa kansallisia, alueellisia ja paikallisia toimia.

Kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus sekä näihin liittyvän kulttuuri- ja kieliperinnön sekä taiteen vapauden turvaaminen on tänä päivänä entistä ajankohtaisempaa.

CC BY

**Suomen Kuntaliitto**
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

**Finlands Kommunförbund**
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Euroopan unionin ja yhtenevästi Suomeen kansallisinten intressien kärjessä on kilpailukyky ja kasvun edellytysten luominen turvallisuuden sekä sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden ohella. Kilpailukyky ja kasvu edellyttävät uudenlaista arvonluontia ja yritystoiminnan kehittämistä. Sitä löytyy mm. kulttuuri- ja luovilta aloilta. Riippumaton ja vapaa media ja tiedonvälitys on osa demokraattisen yhteiskunnan toimintakykyä samoin kuin tasa-arvo sekä aktiivinen kansalaisuus ja kansalaisten osallisuus. Edellä mainitut asiat ovat osa Euroopan unionin arvopohjaa.

AgoraEU -ohjelma jakaantuisi ehdotuksen mukaan kolmeen toimintalinjaan, jotka olisivat Luova Eurooppa – Kulttuuri, MEDIA+ ja Demokratia, kansalaiset, tasa-arvo, oikeudet ja arvot (CERV+). Lisäksi ohjelman kautta olisi mahdollista tukea monialaisia toimia. Kullakin toimintalinjalla olisi toimintalinjakohtaisia erityistavoitteita.

Kuntaliitto näkee tärkeänä uudistaa näiden alojen tukiohjelmia vastaamaan yhteiskunnallisiin tärkeisiin haasteisiin. Yhdistämällä nämä kolme tällä hetkellä itsenäisesti toimivaa ohjelmaa saman ohjelmakokonaisuuden alle voidaan saavuttaa laajempaa synergiaa ja vaikuttavuutta kuin nykyisellä ohjelmarakenteella.

Noin kaksi kolmasosaa EU-säädöksistä toimeenpannaan paikallisella tasolla, lähes puolella kuntien tehtävistä ja päätöksistä on jokin EU-kytkös. Kunnat ja kaupungit ovat hyödyntäneet monipuolisesti EU:n rahoitusohjelmien mahdollisuuksia niin kilpailukyvyn, vihreän siirtymän, osaamisen, kulttuurin kuin osallisuuden vahvistamiseksi.

Kuntaliitto painottaa, että kansallisesti on tärkeää ymmärtää kuntien ja kaupunkien merkitys koko ohjelmakautta koskevissa jatkoneuvotteluissa, jotta voidaan mahdollistaa vaikuttava paikallinen ja alueellinen kehittämistyö myös näiden AgoraEU-teemojen osalta ja hyödyntää EU-ohjelmakauden rahoitusta kansallisesti mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti.

Kuntaliitto korostaa, että kaupunkien ja kuntien tulee olla tukikelpoisia toimijoita. jotta voidaan saada laajempia alueellisia ja paikallisia tarpeita ja mahdollisuuksia parhaiten tukevia hankkeita, yhteistyötä ja toimenpiteitä.

## Luova Eurooppa – Kulttuuri

AgoraEU-ehdotuksen 4 artiklassa säädettäisiin toimintalinjasta Luova Eurooppa – Kulttuuri. Toimintalinja kattaisi kulttuurialan ja luovat alat. Sen tavoitteena olisi edistää rajat ylittävää kulttuurin luomista, kulttuuriyhteistyötä, kulttuurista osallistumista ja kulttuurin saavutettavuutta sekä monenlaisten kulttuuriteosten rajat ylittävää levitystä, samalla vahvistaen kulttuurialan ja luovien alojen sosiaalista, taloudellista ja kansainvälistä ulottuvuutta.

Ohjelma täydentäisi jäsenvaltioiden omia toimia ohjelma-asetukseen sisältyvillä toiminta-aloilla. Kuntaliitto näkyy Luova-Eurooppa-kokonaisuudelle asetetut painopisteet ajankohtaisina ja tärkeinä. Painopisteissä on huomioitu nykyiseen ohjelmaan jo sisältyviä

keskeisiä asioita kuten taitelijoiden liikkuvuus ja työolot, taiteen vapaus, kulttuurin ja kulttuuriperinnön saatavuus, kulttuurisisältöjen jakelu ja levittäminen, koulutus ja verkostot, kansainvälisyys, ulkosuhteet kulttuuriyhteistyön kautta, Euroopan kulttuuripääkaupunki ja Euroopan kulttuuriperintötunnus.

Kuntaliitto yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä esitettyyn näkemykseen, että kulttuuri- ja luoville aloille on tärkeää kohdentaa unionin tasolla jatkossakin alan erityispiirteisiin ja tarpeisiin vastaavaa rahoitusta.

## MEDIA+

MEDIA +-toimintalinjan tavoitteena olisi edistää audiovisuaalisen alan ja videopeliteollisuuden kulttuurista monimuotoisuutta ja kilpailukykyä erityisesti lisäämällä eurooppalaisen sisällön luontia ja rajat ylittävää jakelua sekä parantamalla sen saatavuutta kansalaisten parissa. Tähän kokonaisuuteen sisältyy myös uutiset-osiossa, jossa tunnistetaan toimittajien ja uutismedioiden suojelu, disinformaation uhka ja ammattimaisen journalistisen sisällön turvaaminen sekä digitaalisen lukutaidon ja medialukutaidon edistämistoimet.

Digitaalisen lukutaidon ja medialukutaidon edistämistoimiin Kuntaliitto painottaa yleisten kirjaston toimintaedellytyksistä huolehtimisen tärkeyttä. Kirjastot ovat meillä yhteiskunnallisen vuoropuhelun areenoita, keskeinen vapaan ja moniarvoisen tiedon lähde ja jakelukanava sekä fyysisten että e-aineistojen osalta.

## Demokratia, kansalaiset, tasa-arvo, oikeudet ja arvot (CERV+)

CERV+-toimintalinja pohjautuisi EU:n nykyiseen Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot (CERV) -ohjelmaan. Toimintalinja olisi EU:n väline perusoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen turvaamiseksi ja edistämiseksi.

CERV+-toimintalinja edistäisi EU:n perussopimuksissa vahvistettuja perusoikeuksia, tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä sekä kansalaisten oikeuksia ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamista. Toimintalinja tukisi myös erityisesti naisiin, lapsiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin kohdistuvan väkivallan ehkäisyä ja torjuntaa sekä edistäisi demokraattista osallistumista ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista.

Hallituksen antaman yhdenvertaisuustiedonannon mukaisesti Suomi on johdonmukaisesti kuulunut ja kuuluu myös tämän hallituksen aikana siihen EU-maiden joukkoon, joka rakentaa unionia, jossa yhdenvertaisuutta edistetään ja rasismia torjutaan. Tässä työssä kunnat ja kaupungit ovat keskeisessä asemassa. Esimerkkinä tästä on meneillään oleva kuuden suurimman kaupungin rasismin vastaista työtä tukeva valtioneuvoston kanslian rahoittama hanke, jota Kuntaliitto koordinoi. Hankkeessa kootaan muun muassa rasismin vastaisen työn hyviä käytäntöjä.

Kuntaliitto haluaa tuoda esiin, että CERV-rahoitus on ollut myös toimiva rahoituslähde tuettaessa kuntien yhdenvertaisuustyötä. Tästä hyvänä esimerkkinä on Hyvin suunniteltu-hanke, jolla koulutettiin kuntia ja kaupunkeja lakisääteisten yhdenvertaisuussuunnitelmien tekemiseen Kuntaliiton toimesta.

## Rahoitus, monialaiset toimet ja yhteyspisteet

AgoraEU-ohjelmaan ehdotetaan lisäksi, että ohjelmasta tuettaisiin em. toimintalinjojen lisäksi monialaisia ja horisontaaleja painopisteitä ja toimia sekä ohjelmaan liittyvästä viestinnästä ja rahoitusneuvonnasta vastaavia yhteyspisteitä. Nykyisellä ohjelmakaudella Luova Eurooppa -ohjelman Kulttuuri- ja MEDIA-osioilla on ollut omat yhteyspisteensä ja CERV-ohjelmalla oma yhteyspiste.

Kuntaliitto näkee kansallisten yhteyspisteiden roolin jatkossakin merkittävänä. EU-hankkeisiin liittyvä hallinto, yhteistyökumppaneiden löytyminen ja hankkeiden budjetointiin liittyvät kysymykset askarruttavat usein pienempiä kuntia sekä kulttuuri- ja luovien alojen toimijoita. Neuvonnan ja tiedon kokoamisen tarve on tunnistettu myös kulttuuripoliittisessa selonteossa sekä luovien alojen kasvustrategian toimenpide-ehdotuksissa.

Ohjelmakauden 2028–2034 budjetiksi esitetään 7,606 miljardia euroa vuoden 2025 hintatasossa. Budjetti olisi noin kaksinkertainen verrattuna Luova Eurooppa- ja CERV-ohjelmien tasoon vuosina 2021–2027. Luova Eurooppa – Kulttuurin olisi noin 1,6 miljardia euroa (21 prosenttia rahoituksesta), MEDIA+:n noin 2,8 miljardia euroa (37 prosenttia rahoituksesta) ja CERV+:n noin 3,2 miljardia euroa (42 prosenttia rahoituksesta).

Kuntaliitto näkee tärkeänä, että ohjelmakauden eri toimintalinjojen rahoitus olisi hyödynnettävissä mahdollisimman joustavasti. Tämä tulisi huomioida mm. komission rahoituspäätöksiin liittyvissä työohjelmissa. Tärkeintä ei saisi olla rahoituksen sementointi yksittäiselle sektorille, vaan tavoitteen ja toimenpiteen mahdollisimman tehokas saavuttaminen kestävällä tavalla eri toimijoita mahdollisimman hyvin tunnistaen ja tukien. Kuntien näkökulmasta korostuu myös mahdollisimman ketterä ja kevyt hankkeiden hallinnointi ja rahoituksen hakemisten muodot. Ohjelmakauden rahoituksen edellyttämä hankeraportointi ja muu hankehallinnointi on tällä hetkellä aivan liian raskas ja yksityiskohtainen.

Ohjelmakauden rahoituksella pyritään vastaamaan yhteiskunnan entistä monimutkaisempiin haasteisiin, jotka vaativat esimerkiksi paikallisesti ja alueellisesti eri toimialojen ja ammattilaisten, viranomaisten välistä yhteistyötä, yhteisten tavoitteiden tunnistamista ja osaamisen jakamista.

Kuntaliitto näkeekin tavoitteiden onnistumisen kannalta keskisenä asiana, että ohjelman avulla voidaan tukea kuntien, järjestöjen ja kansallisten viranomaisten tai muiden toimijoiden yhteishankkeita hanketoimien vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Valtioneuvoston kannanotoissa nostetaan esille synergiaedut muuhun EU-rahoitukseen ja viitataan mm. kumppanuussuunnitelmiin. Näiden kohdalla ja ohjelman jatkoneuvotteluissa Kuntaliitto painottaa kuntien ja kaupunkien sekä alueiden tiiviimpää kytkemistä osaksi keskusteluja suunnitelman sisältämistä rahoituksen kärjistä ja tavoitteista.

Kuntien kulttuuritoiminta työllistää alueellaan olevia kulttuuri- ja luovien alojen toimijoita ammattimaisen pysyvän toiminnan ja tapahtumien järjestämisessä. Kirjasto keskeisenä peruspalveluna mahdollistaa avointa ja luotettavaa tiedonvälistystä, osallisuutta tukevia palveluja ja tiloja sekä fyysisesti ja digitaalisesti saavutettavaa tietoa. Kuntien ja kaupunkien rooli sekä alueelliset erityispiirteet on tärkeää tunnistaa ohjelmakaudella eri toimintalinjojen rahoituksen saamisen ehdoissa ja erityisesti monialaisten toimien toteuttamisessa. Kuntien ja kaupunkien rooli erityisesti lähidemokratian, kansalaisten osallisuuden, aktiivisen kansalaisuuden edistämisessä on ensiarvoisen tärkeää myös tulevalla rahoituskaudella.

SUOMEN KUNTALIITTO

Susanna Huovinen
varatoimitusjohtaja

Johanna Selkee
erityisasiantuntija

**Suomen Kuntaliitto**
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

**Finlands Kommunförbund**
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi